

Explaining the relational model of city views and the desirability of citizens' emotional responses in Sanandaj using the contextual theory approach

Mohammad Azad Ahmadi - Department of Architecture, Faculty of Art and Architecture, Bu-Ali Sina University, Hamadan, Iran. & Department of Architecture, Sanandaj Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran.

Mehrdad Karimimoshaver¹ - Department of Architecture, Faculty of Art and Architecture, Bu-Ali Sina University, Hamedan, Iran.

Saeid Alitajer - Department of Architecture, Faculty of Art and Architecture, Bu-Ali Sina University, Hamadan, Iran.

Received: 16 March 2019   Accepted: 15 January 2020

Highlights

- The quality of urban views leaves desirable or undesirable emotional responses on people.
  - City is a homogeneous or heterogeneous network of diversity of urban views to upgrade or diminish citizen's emotions.
-

Introduction

The appearance of a city can influence the creation of good or bad feelings to a large extent, depending on the structure and characteristics of the physical elements of the city. Citizens remember a city with an image of its urban spaces, especially the streets and squares, or of certain views, and it is their experience of the city's physical environment that creates the image. On that basis, visual perception of the physical spaces of the city has a greater effect than other senses on the creation of different emotions in citizens. Appropriate urban views can play an effective role in the formation of clear, legible perceptions in people and in the acquisition of pleasant feelings about the city. Moreover, different perspectives can have different visual effects on the citizens of a city. A large number of studies have been carried out so far on various aspects of urban view. The present research analyzed urban views and their visual impacts on citizens, and sought to identify them along with methods of their categorization and explanation and conditions and factors that create and influence them. Urban views can have two major impacts on citizens in the form of likes and positive emotions or dislikes and negative emotions. Accordingly, attempts were made in this study to categorize the effects of urban views in general, which helped to draw the final conclusion.

Theoretical framework

Data collection and analysis was based in this study on an interpretive paradigm within a contextual examination of popular feedback from urban perspectives and expert views thereon. Hence, the main framework of this research was based on Jack Nasar's definition of mental activity and emotion. He argues that the environment involves a large number of variables, and viewers go through some, pay attention to others, and evaluate what they see depending on internal and environmental factors. This assessment can include variable amounts of mental activity, and may also involve emotion, which is directly related to the structure of the form (visual environment), and requires little perception and mental activity.

Methodology

Due to the nature of this research, the main approach adopted in the design was a qualitative one using the grounded

---

1 Responsible author: mkmoshaver@basu.ac.ir

theory method, based on Corbin and Strauss' approach, including open coding, axial coding, and selective coding data analysis. Other important reasons besides the comprehensive nature of the research included the nature of the research questions and the lack of an established theory on classification of urban views. Attempts were made here to step into the participants' world and observe the subject from their point of view, to achieve new discoveries in the field, and to develop empirical knowledge in the field.

The researcher first selected the sources of information and observation, and then used data from the participants for exploration and completion of the final model. The data were collected through library and field studies, interviews, and semi-structured questionnaires. The population and the participants were selected using theoretical sampling, where sampling continues until the data are saturated. The participants in this research included residents of and experts in Sanandaj.

Results and discussion

The results of the research showed the selective categories of observation effects and emotional responses including excitement, relaxation, pleasantness, and communication. Moreover, the causal conditions that create urban views, the contextual conditions, and the intervening conditions and their effects were obtained. The relationship between these categories and the outcome of the research was formulated and presented in a comprehensive model. The final core category was also summarized in the statement The city is a homogeneous or heterogeneous network of diverse urban views developed to upgrade or diminish citizens' emotions.

Conclusion

The study demonstrated that a large number of factors are involved in identification and analysis of an urban view, in isolation and with respect to each other. Therefore, an urban view is highly complex, and is not easy to compare to another, with many factors involved to be examined and analyzed. It is better for the effects of different views on a city to be proportionate, so that their effects on citizens are desirable and balanced in the long run. For example, axial views may evoke a sense of dynamism or boredom in citizens, but broad or panoramic views may be exhilarating. According to the principle of diversity and complexity in aesthetics, these effects had better be combined, intertwined, and coexistent in a balanced manner for citizens' different applications in response to their different emotional and spiritual states.

Keywords: urban view, emotional response, grounded theory.

Citation: Ahmadi, M.A., Karimimoshaver, M., Alitajer, S. (2020) Explaining the relational model of city views and the desirability of citizens' emotional responses in Sanandaj using the contextual theory approach, *Motaleate Shahri*, 10(37), 85–98. doi: 10.34785/J011.2021.416/Jms.2020.141.

Copyrights:

Copyright for this article is retained by the author(s), with publication rights granted to Motaleate Shahri. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

تبیین مدل ارتباطی دیدهای شهری و مطلوبیت پاسخ‌های احساسی شهروندان در سنجج با رویکرد نظریه زمینه‌ای^۱

محمدآزاد احمدی - دانش‌آموخته دکتری، گروه معماری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران. و گروه معماری، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران..

مهرداد کریمی مشاور^۲ - دانشیار، گروه معماری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران.

سعید علی تاجر - استادیار، گروه معماری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران.

تاریخ پذیرش: ۲۵ دی ۱۳۹۸

تاریخ دریافت: ۲۵ اسفند ۱۳۹۷

چکیده

یکی از نیازهای مهم افرادی که در شهرهای امروزی زندگی می‌کنند، توأم با احساسات مطلوب در خصوص فضاهای شهری است. ظاهر یک شهر، تا حد زیادی می‌تواند بسته به ساختار و مشخصه‌های عناصر فیزیکی شهر، در ایجاد احساسات مطلوب یا نامطلوب در فرد تأثیرگذار باشد. بنابراین دیدهای شهری به طور کلی دو نوع تأثیر عمده به صورت دوست داشتن یا احساسات مثبت و خوشایند و یا به صورت دوست نداشتن و احساسات منفی و ناخوشایند بر شهروندان می‌گذارند. بر این اساس، در این پژوهش سعی شد پاسخ‌های احساسی شهروندان در ارتباط با دیدهای شهری به طور عام مورد بررسی قرار گرفته و در نهایت، نظریه تحقیق به کمک آنها استخراج گردد. با توجه به ماهیت این پژوهش، رویکرد اصلی طرح پژوهش، رویکردی کیفی است و به روش نظریه زمینه‌ای انجام پذیرفته که در آن براساس رویکرد کوربین و استراوس شامل رویه‌های تحلیل داده کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری گزینشی صورت گرفته است. در نمونه‌گیری از جامعه آماری و مشارکت کنندگان، از نمونه‌گیری نظری استفاده شده که در آن نمونه‌گیری تا جایی ادامه دارد که داده‌ها به اشباع برسند و برای گردآوری داده‌ها از مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی، مصاحبه و پرسشنامه نیمه ساختار یافته بهره گرفته شده است. نتایج تحقیق نشان داد که مقولات گزینشی تأثیرات دیدها و پاسخ‌های احساسی شامل هیجان، آرامش، مطلوبیت و ارتباط هستند. در نهایت براساس ارتباط بین این مقولات و نتیجه نهایی تحقیق در یک مدل نهایی تدوین و ارائه گردید.

واژگان کلیدی: دیدهای شهری، پاسخ‌های احساسی، نظریه زمینه‌ای.

نکات برجسته

- کیفیت نماهای شهری پاسخ‌های عاطفی مطلوب یا نامطلوبی را بر روی افراد برجای می‌گذارد.
- شهریک شبکه همگن یا ناهمگن از تنوع دیدگاه‌های شهری برای ارتقا یا کاهش احساسات شهروندان است.

۱. این مقاله برگرفته از پایان‌نامه دکتری رشته معماری با عنوان "ارزیابی دیدهای شهری و تأثیرات بصری آنها بر شهروندان، مطالعه موردی: شهر سنندج" است که به وسیله نویسنده نخست و با راهنمایی نویسنده دوم و مشاوره نویسنده سوم در دانشگاه بوعلی سینا دفاع شده است.

۲. نویسنده مسئول مقاله: mkmoshaver@basu.ac.ir

۱. مقدمه

این تحقیق نشان داد که یک ارتباط مثبت قوی بین ترجیحات افراد و صفات منظر مانند احساس منظر، کاربری خاک و رنگ وجود دارد (Canas et al., 2009). در تحقیقی که به وسیله کریمی مشاور در خصوص دیدهای شهری صورت گرفته، روش‌های تحلیل بصری شهر شامل روش شبکه تصویری، قاب ایستا، تحلیل سازمان بصری شهر، روش تحلیل فرم بصری شهر، رؤیت‌پذیری، ارزیابی تأثیر بصری، مدل‌سازی کیفیت بصری، مدل‌سازی اثر بصری، تحلیل دید مبتنی بر سه بعد و نهایتاً روش تبدیل هاف معرفی شده‌اند. ابزارهای تحلیل بصری نیز شامل عکس (فتومونتاژ یا ترکیب تصاویر)، نرم‌افزارها، نقشه‌ها و تصاویر دیجیتالی عنوان گردیده‌اند (Karimimoshaver, 2014). همچنین کریمی مشاور در تحقیقی دیگر به بررسی نحوه کنترل دیدهای شهری در شهر لندن پرداخته و در آن نحوه تبیین «چارچوب مدیریت دید در لندن» کنترل رشد سه‌بعدی شهر و دستیابی به منظر شهری مطلوب بیان گردیده است (Karimimoshaver, 2011). در تحقیقی محورهای دید شاخص شهری به وسیله پورجعفر و صادقی بررسی گردیده و به بازشناخت ویژگی‌های مشترک محورهای دید شاخص جهان پرداخته شده است. در نهایت معیارهایی مانند توجه به توپوگرافی و اختلاف سطح‌ها، محصوریت مطلوب، توجه به مکان رفتارها، تقویت حضورپذیری و استفاده از عناصر اکولوژیک هویت‌مند ارائه گردیده‌اند (Pourjafar & Sadeghi, 2008). در نهایت، کتاب‌های مهمی که در آنها به دیدهای شهری و محیط بصری اشاره شده و راجع به آنها بحث شده، در جدول شماره ۱ آمده‌اند.

۲.۱. دیدهای شهری

واژه‌نامه آکسفورد دید را توانایی دیدن چیزی یا دیده شدن از مکانی مشخص، دید به وسیله چشم از یک مکان مشخص به مناظر طبیعی زیبا و یا یک راه مشخص توجه به سمت چیزی، تعریف می‌کند (Oxford, 2017). در لغت‌نامه دهخدا دید به معنای دیدن، نظاره، تماشا و رؤیت کردن آمده است (Dehkhoda, 2017). در فرهنگ فارسی معین دید به معنای دیدن، رؤیت کردن، بینایی، نظر، تخمین و حدس آمده است (Moeen, 2017). بینایی و دیدن بدون شک مهمترین حس از حواس پنج‌گانه در انسان است. زمانی که انسان‌ها در محیط‌های شهری به فعالیت‌های مختلف روزانه می‌پردازند، به اجبار با انواع مختلف دیدهای شهری روبه‌رو می‌گردند. اما بررسی، دسته‌بندی و تحلیل این دیدها از لحاظ بصری به دلیل ماهیت متنوع آنها بسیار دشوار است. «بررسی دیدهای شهری به دلیل متغیرهای زیاد دخیل در آنها از پیچیدگی زیادی برخوردار است. انواع دیدهای مختلف شهری، زاویه‌های متنوع دید، روش‌های مختلف تحلیل و ابزارهای متفاوت برای انجام تحلیل دیدهای شهری باعث شده در بسیاری مواقع منظور از دیدهای شهری مبهم باشد» (Karimimoshaver, 2014). در زمینه دسته‌بندی دیدهای شهری تحقیقاتی صورت پذیرفته است. «ویلیام هولفرد» انواع دیدها و چشم‌اندازها را در چهار دسته، این‌گونه معرفی می‌کند: ۱- نقاط دیدی که از حومه‌های اطراف به شهر نگاه می‌کنند، ۲- نقاط دید درون شهر که به حومه‌های اطراف مشرف است، ۳- چشم‌اندازهایی از شهر از نقاط مرتفع انسان‌ساخت یا طبیعی درون

در مباحث مربوط به منظر شهری، مسئله دیدهای شهری و تأثیر بصری محیط طبیعی و مصنوع بر شهروندان از اهمیت بالایی برخوردار است (Karimimoshaver & Winkemann, 2018; Karimimoshaver & Abrar Asari, 2014; Samavatekbatan et al., 2016; Karimimoshaver et al., 2020; Mohazzab Tollab et al., 2018). دیدهای شهری بسته به ساختار و جزئیات آنها و عوامل دیگر، ممکن است تأثیرات مثبت یا منفی بر شهروندان داشته باشند (Karimimoshaver et al., 2016; Karimimoshaver et al., 2020; Karimimoshaver et al., 2021; Ahmadi & Karimimoshaver, 2018; Karimimoshaver, 2019). عوامل مختلفی از قبیل شکل شریان‌های شهری، تناسب فضایی، ساختمان‌های اطراف مکان‌های عمومی، هارمونی بناها، منظر پس‌زمینه ساختمان‌ها، هویت بناها و فضاها، آب و هوا، میزان آلودگی هوا، عناصر فیزیکی غیرساختمانی متحرک و ثابت مانند خودروها، درختان، تابلوها و... در مسئله دیدهای شهری و پاسخ‌های احساسی آنها دخیل هستند (Karimi Moshaver, 2013, 2019; Karimimoshaver et al., 2020; Karimimoshaver et al., 2010). هدف غایی تبیین تأثیرات دیدها بر شهروندان این است که در خصوص پاسخ‌های احساسی شهروندان شناخت پیدا نموده و در نهایت با استفاده از این شناخت، به ایجاد احساسات مطلوب در شهروندان کمک نمود. بر این اساس، هدف اصلی این پژوهش این است که به دسته‌بندی پاسخ‌های احساسی شهروندان پرداخته و ویژگی‌های دیدهای مطلوب یا نامطلوب را از نظر شهروندان تبیین نماید. بنابراین دو سؤال اصلی در این تحقیق مطرح می‌شود که چگونه می‌توان با استفاده از نظریه زمینه‌ای به دسته‌بندی انواع پاسخ‌های احساسی شهروندان سنج دست یافته و عوامل مؤثر بر آنها را تبیین نمود؟ و دلایل یا ویژگی‌های مطلوب یا نامطلوب بودن انواع دیدهای شهری از نظر شهروندان سنجی چیست؟

۲.۲. چارچوب نظری

در ارتباط با دیدهای شهری از لحاظ بصری و تأثیرات آنها تاکنون تحقیقات زیادی صورت گرفته است. در یک پژوهش عسگرزاده و دیگران در خصوص ارزیابی تأثیرات ساختمان‌ها، درختان، آسمان و زمین در فضای شهری بر روی احساس وسعت فضا، سرکوب‌گری و... در شهر توکیو تحقیق نمودند. نتایج تحقیق نشان داد که سرکوب‌گری فضای شهری با حضور ساختمان‌های بلند بیشتر و با حضور درختان، آسمان و سطح زمین کمتر می‌شود. حس وسعت فضا با افزایش دید به سطح زمین کاهش یافته، اما با دید به درختان و آسمان افزایش می‌یابد (Asgarzadeh et al., 2014). نسر و ترزانو در خصوص مطلوبیت دیدهای خط آسمان شهری، با استفاده از عکس‌های رنگی به مقایسه منظر طبیعت، منظر شهر در شب و منظر شهر در روز از نظر شهروندان پرداختند. دلیل انتخاب منظر شهر در شب به وسیله مشارکت‌کنندگان تحقیق هیجان‌انگیز بودن، دلیل انتخاب منظر طبیعت آرامش‌بخش بودن و دلیل انتخاب منظر شهر در روز ویژگی‌های رسمی آنها عنوان شدند (Nasar & Terzano, 2009). کاناس و دیگران در خصوص ارزیابی کیفیت منظر بر مبنای ترجیحات مردمی تحقیق کردند. نتایج

جدول شماره ۱۵: کتب خارجی و داخلی و مؤلفه‌های معطوف به منظر و دیدهای شهری

صاحب نظر	نام کتاب	سال	مؤلفه‌های معطوف به دیدهای شهری
پاول زوکر	شهر و میدان	۱۹۵۹	یکپارچگی دید، رابطه دید به فضای بازینها، اطراف و آسمان میدان‌ها
کوبین لینچ	سیمای شهر	۱۹۶۰	جهت یابی، خوانایی، عوامل سازنده کالبد شهر، لذت بصری، امنیت احساسی
گوردون کالن	گزیده منظر شهری	۱۹۶۱	اثرات بصری شهر بر مردم، دیدهای متوالی، پیوستگی و لذت بصری، هنر محیطی
ایلیارد، لینچ و مایر	دید به جاده	۱۹۶۴	تجارب بصری در حین حرکت و رانندگی
کاپلان و کاپلان	شناخت و محیط	۱۹۸۲	چارچوب ترجیح دیدها، پیچیدگی، خوانایی، رمزآلود بودن و انسجام بصری
کلیف ماتین	طراحی شهری، خیابان و میدان	۱۹۹۲	تحلیل بصری دیدها، جزئیات بصری
آلن جیکوبز	خیابان‌های بزرگ	۱۹۹۳	پویایی بصری خیابان‌ها، حس محصوریت، ایستایی بصری میدان‌ها
پیتر باسلمن	بازنمایی فضاها، واقعیت و واقع‌گرایی در طراحی شهری	۱۹۹۸	حرکت و تجربه ویژگی‌های بصری فضاها، شهری
جک ال نسر	تصویر ارزیابانه از شهر	۱۹۹۸	حظ و خوشایندی بصری، فرم بصری شهر، علاقه شهروندان و تصور آنها از مناظر شهر
اداره میراث انگلستان	خیابان‌هایی برای همه	۲۰۰۰	عناصر بصری، عدم آشفتگی بصری، کلیت منظر شهری
فرانسیس تیبالدز	شهرهای انسان محور	۲۰۰۱	مطلوبیت بصری، نظم و وحدت، تضاد، تنوع و ترکیب، خط آسمان، توان بصری
برنت سی. برولین	حل مسائل بصری معماری و شهر	۲۰۰۲	مسائل بصری نماها، کنج‌ها، لبه‌ها، خط زمین، خط آسمان و ...
متیو کارمونا و دیگران	مکان‌های عمومی، فضاها، شهری	۲۰۰۳	بعد بصری شهر، ملاحظات معمارانه در دیدهای شهری، برتری‌های زیبایی‌شناختی
سیمون بل	عناصر طراحی بصری معماری منظر	۲۰۰۴	عناصر بصری محیط
جان لنگ	طراحی شهری	۲۰۰۵	کیفیت منظر فضاها، باز، تأکید بر میدان، خیابان و پارک
یان گل	شهر انسانی	۲۰۱۰	محدوده اجتماعی دید، فاصله دید، مقیاس دید، شهر در تراز چشم، سرعت دید
سید حسین بحرینی	فرایند طراحی شهری	۱۳۷۷	محورهای دید، نمادها، زیبایی‌شناسی، جزئیات دیدها
خادمی و دیگران	مطلوبیت خیابان‌های شهری، نگرشی بر کیفیت فضایی و خوانایی خیابان‌ها	۱۳۸۹	خوانایی، کیفیت خیابان، خیابان مطلوب، ارتقای دید و منظر
بقایی و دیگران	منظرپردازی در بولوارهای شهری	۱۳۹۰	منظر عبوری، سبزه‌راه، پیاده‌راه، عوامل دخیل در سازمان دهی بصری
فضائی و صدیق	طراحی شهری خیابان‌ها، الگوها و نظریه‌ها	۱۳۹۲	بررسی کیفیات مختلف کالبدی خیابان‌ها، سکانس‌های دید، جذابیت بصری

محدوده‌های شهر و ۴- چشم‌اندازهای درون شهر که به یک خیابان یا میدان و بخش ویژه‌ای محدود شده است (Holford & Associates, 1995) در (Pourjafar et al., 2009). «روی وسکت» نیز چشم‌اندازها را در پنج طبقه دسته‌بندی می‌کند: ۱- چشم‌اندازها از خارج شهر، ۲- چشم‌اندازهای متوالی (پی در پی) از خارج شهر، ۳- چشم‌اندازها به سوی حومه‌های شهر، ۴- چشم‌اندازهای خارج به سوی حومه شهری و ۵- محوطه‌هایی با فرصت‌های مناسب از نظر بصری (Worskett, 1963) در (Pourjafar et al., 2009). ذکاوت چهار دسته از دیدهای شهری را طبقه‌بندی نموده است که از چارچوب مدیریت بصری لندن (LVMF) استخراج شده است: ۱- مناظر گسترده، ۲- چشم‌انداز درونی، ۳- مناظر سیمای شهری و ۴- مناظر خطی از نمادها (Zekavat, 2006).

گلکار دیدهای شهری را بر حسب سرعت ناظر به سرعت زیاد و سرعت کم، بر حسب زمان دید به دید شب و دید روز، بر حسب گستره دید به دید متمرکز و دید گسترده، بر حسب موقعیت عمودی ناظر به دید ارتفاع زیاد و دید همسطح فضای شهری و بر حسب موقعیت افقی ناظر به دید بیرون شهر و دید درون شهر تقسیم نموده است (Golkar, 2013, p. 18). در زیر انواع دیدهای شهری که در منابع مختلف به آنها اشاره گردیده، آمده‌اند.

دید به نشانه‌ها: نشانه‌ها عناصر شاخص شهری هستند که در تضاد با محیط بوده و شاخص‌تر و خواناتر از دیگر عناصر شهر هستند و با دیدن آنها می‌توان موقعیت و جهت خود را به‌وسیله آنها تخمین زده و همچنین معانی و تأثیراتی را در ذهن بیننده ایجاد نمود. پورجعفر در خصوص نشانه‌های شهری می‌گوید: «یک نشانه شهری جزئی از محیط است که برای شخص ناظر پدیدار می‌گردد و به وی کمک می‌کند تا موقعیت دیگر اجزای محیط و دیگر مکان‌ها را تعیین کند» (Pourjafar, 2006).

دید پی‌درپی یا متوالی: این مفهوم از دیدهای شهری را کالن برای نخستین بار مطرح نموده است. در تبیین مفهوم این دید، کالن به مفاهیمی همچون آشکارسازی، معنا، تبیین‌ها و تفاوت‌ها، تأثیرات بر روی حواس، پیوستگی بصری، زنجیره رویدادها و شگفتی اشاره نموده

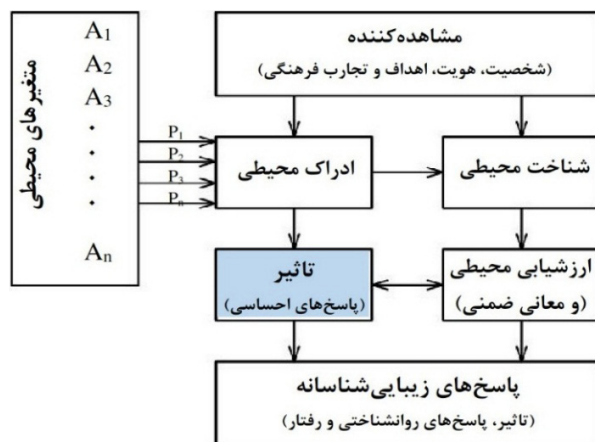
2 Axial View

3 Serial Vision

1 Landmarks

می‌توانند تأثیرات متفاوتی بر جای بگذارند (Cullen, 1961, p. 5). آرنهایم از تأثیرات بصری دیدهای شهری در خیابان‌ها صحبت می‌کند. وی نه تنها قائل به تأثیرات بصری آنها بر عابران پیاده و سواره بوده، بلکه قائل به ایجاد انگیزه در آنان نیز است (Arnheim, 1997, pp. 201-202). «محیط متغیرهای بسیاری دارد، تماشاکنندگان، بسته به عوامل درونی و محیطی، از بعضی متغیرها می‌گذرند، به بعضی دیگر توجه و آنچه را که می‌بینند، ارزیابی می‌کنند. این ارزیابی می‌تواند شامل مقادیر متغیری از فعالیت‌های ذهنی باشد و نیز ممکن است شامل احساس، که مستقیماً مربوط به ساختار فرم [محیط بصری] می‌شود و نیاز کمی به ادراک و فعالیت ذهنی دارد، بشود» (Nassar, 2013, p. 4). جایگاه تأثیرات دیدها و پاسخ‌های احساسی مشاهده‌کنندگان یک محیط در نمودار شماره ۱ ارائه شده است.

نمودار شماره ۱: مدل ارزیابانه حساس به محیط و جایگاه تأثیرات دیدها و پاسخ‌های احساسی - به وسیله دیوید میلر. ماخذ: (Nassar, 2013, p. 5).

در زمینه تأثیرات دیدها و پاسخ‌های احساسی مشاهده‌کنندگان، محققان مختلف پژوهش‌هایی انجام داده‌اند. چیانگ و دیگران بر روی تأثیرات رؤیت‌پذیری و دید در مسیرهای حرکتی فضاهای طبیعی تحقیق نموده و برای چهار حالت دید و مسیر، سه نوع تأثیر شامل ترس، خطر و ترجیح را برشمرده و مورد بررسی قرار داده‌اند (Chiang et al., 2014). تنسن و کیمپریچ تأثیر دید به درختان، چمن و بوته‌ها را افزایش دقت مستقیم و تأثیر دید به خیابان‌ها، ساختمان‌ها و دیوارهای بسته را کاهش دقت مستقیم یافته‌اند (Tennessee & Cimprich, 1995). وندربگ و دیگران تأثیر دید به پارک جنگلی با آب و بدون آب را نشاء و تمرکز بیشتر و استرس، عصبانیت و تنش کمتر دانسته و در مقایسه با دید به محیط شهری، خیابان در طول یک کانال و مغازه‌ها در یک طرف یا خیابان با مغازه‌ها در دو طرف را عصبانیت و تنش بیشتر یافته‌اند (Van den Berg et al., 2003). نسر و ترزانو نیز منظر شهر در روز شب را هیجان‌انگیز، منظر طبیعت را آرامش‌بخش و منظر شهر در روز را ویژگی‌های رسمی آنها عنوان نموده‌اند (Nasar & Terzano, 2009).

۳. روش

شهر سنندج به شهر هزار تپه مشهور شده و با توجه به ویژگی‌های مورفولوژیک و شرایط خاص توپوگرافی، این شهر دارای دیدهای

است (Cullen, 1961, p. 8). غفاری در خصوص دیدها و تصاویری در پی معتقد است که در فضاهای شهری چه به صورت یکنواخت و چه متنوع توالی بصری اتفاق خواهد افتاد و صرفاً مختص فضاهایی خاص نیست (Ghaffari, 1992). جذابیت، تنوع و شگفتی در این دید در شهرهای قدیمی و بافت‌های تاریخی به دلیل تنوع فضاها، زیاد اتفاق می‌افتد. **دید خط‌آسمان**: این نوع از دید دارای اهمیت زیادی است و دورنما و شناخت کلی از شهرها با این دید تعریف می‌گردد. دید از روبه‌رو به بدنه‌های شهری و دید از دور به خط آسمان یا سیلوئت شهری، جزو این دید محسوب می‌گردند. در چارچوب مدیریت دیدهای شهری لندن این نوع از دید هم در دیدهای «مناظر سیمای شهر» و هم در دیدهای «گسترده» با عنوان «سیلوئت محافظت شده ۲» آمده است. «خط آسمان یک نیم‌رخ منحصربه‌فرد از یک شهر است. ذهنیت‌ها و تصورات، گوناگونی‌ها و فرهنگ‌ها در یک شهر را اغلب می‌توان از خط آسمان آن شهر ادراک نمود» (Guney et al., 2012).

دید گسترده یا پانورامیک: این دید باید دو ویژگی وسعت و عمق را همزمان با هم دارا باشد و علاوه بر این دو خصیصه اصلی، عمدتاً دارای اجزا و عناصر زیاد و بالاتر بودن موقعیت ناظر نسبت به اجزای منظر است. ذکاوت در خصوص این دید چنین نوشته است: «منظر گسترده، ارائه دهنده منظر مسلط از شهر و پیرامون از مکان‌های دریافت منظر داخل فضاهای باز عمومی مهم است. این مناظر حاوی نشانه‌های شهری به‌عنوان اجزایی از منظر گسترده است که بخشی از هویت شهر را تشکیل می‌دهند» (Zekavat, 2006). آرنهایم می‌گوید منظری که گشاده می‌شود و پیش روی عابری که بدان وارد می‌شود، فراخ می‌گردد، "نشاط‌آور" است (Arnheim, 1997, p. 203). همچنین یکی از مهم‌ترین حالات دیدهای پانورامیک در ورودی‌ها و مبادی برخی شهرها اتفاق می‌افتد که دورنمای شهر با این حالت از دید مشهود می‌گردد. این حالت از دید را می‌توان «دید دروازه‌ای» نیز نامید، به این دلیل که در مبادی ورودی به مکان مهمی مانند یک شهر و... است که می‌توان آن را به صورت شاخه‌ای از دید گسترده جدا نمود.

دید پرسپکتیوی یا درونی: دید پرسپکتیوی یا درونی، دیدی است که عمدتاً در مقیاس خرد یا میانی بوده و به صورت سه‌بعدی از داخل و درون فضاهای شهری به ساختمان‌ها، عناصر خاص شهری یا فضاهای باز است. در چارچوب مدیریت دیدهای شهری لندن این نوع از دید با عنوان «چشم‌انداز دیدهای درونی» آمده است. در این دید معمولاً تنوع و بیچیدگی پرسپکتیوی بالا بوده و منحصر به فرد بودن در آن، می‌تواند لذت بصری ایجاد کند.

۲.۲. تأثیرات دیدها و پاسخ‌های احساسی^۵

گوردون کالن در مقدمه کتاب گزیده منظر شهری به اثرات بصری که یک شهر می‌تواند بر روی مردمی که در آن زندگی و یا از آن دیدن می‌کنند داشته باشد، اشاره نموده و معتقد است که مناظر مختلف شهری

- 1 Skyline
- 2 Townscape Views
- 3 Protected Silhouette
- 4 Prospect views inside
- 5 Emotional Responses

کالن و جک ال. نسر و از مطالعات مختلف در زمینه دیدهای شهری و تأثیرات آنها استفاده شد. در بخش مطالعات میدانی، داده‌ها از طریق پرسشنامه‌ها و مصاحبه‌های نیمه‌ساختار یافته و مشاهدات میدانی بهره گرفته شد. در مصاحبه‌ها سئوالاتی مانند این که «چه نوع دیدهای شهری از لحاظ بصری در سنج می‌شناسید؟ و احساسات مختلفی که با دیدن این دیدها به شما دست می‌دهد، کدامند؟»، «دیدن چه چیزهایی در شهر سنج برای شما مهم است؟»، «کدام دیدهای شهری سنج از لحاظ بصری در شما احساس خوب یا مثبت ایجاد می‌کنند؟ چرا؟» و «کدام دیدهای شهری سنج از لحاظ بصری در شما احساس بد یا منفی ایجاد می‌کنند؟ چرا؟» از شهروندان پرسیده شد و در ادامه سئوالات دیگری در خصوص دیدهای شهری و پاسخ‌های احساسی شهروندان برای درک بهتر روابط و عوامل مؤثر بر آنها پرسیده شد.

۳.۳. تجزیه و تحلیل داده‌ها

پس از گردآوری داده‌ها، مطالب ضبط شده در مصاحبه‌ها پیاده‌سازی شد و واژه‌ها، مفاهیم و عباراتی که مشارکت‌کنندگان در خصوص دیدهای شهری و احساسات‌شان به کار برده بودند، استخراج گردیدند. این واژه‌ها همان کدگذاری باز هستند که به وسیله پژوهشگران مفهوم‌سازی و نظم‌دهی شدند. کدگذاری داده‌ها تا رسیدن به موارد تکراری و زائد ادامه یافت^۵ سپس با استفاده از روش تحلیل محتوا به صورت جزء به جزء بررسی و مقوله‌بندی^۶ شده و براساس تشابهات و خصوصیات مشترک بین این مفاهیم، کدهای محوری (طبقه‌ای از مقولات در سطح بالاتر) تعیین گردیدند. این کار عمدتاً با استفاده از یک پارادایم (مدل الگویی یا سرمشق) انجام می‌شود که در این پژوهش نیز با همین ابزار این کار صورت پذیرفت. در نهایت، کدهای گزینشی به طور روش‌مند براساس مدل نظری که شرحی انتزاعی بر فرایند و مقولات قبلی بوده، مشخص گردیدند^۷ (نمودار شماره ۲).

برای اعتبارسنجی یافته‌ها، از روش مرور خبرگان که شامل ۱۲ نفر از متخصصان و اعضای هیأت علمی مرتبط با مباحث شهری بوده، استفاده گردیده و کدگذاری‌های باز، محوری و گزینشی به وسیله ایشان مورد بررسی و تأیید قرار گرفت و برخی پیشنهادهای اصلاحی نیز از سوی ایشان صورت پذیرفت. همچنین از بازبینی مشارکت‌کنندگان^۸ و بررسی یافته‌های تحقیق به وسیله ایشان استفاده شده و مورد تأییدشان قرار گرفت. در نهایت، درگیری پژوهشگران در مدت زمان طولانی و به صورتی عمیق با این تحقیق و فرایند انجام آن، به عنوان پارامتر سوم درستی اعتبار یافته‌های تحقیق بود.

مختلف و متنوعی است که می‌توان از زوایا و ارتفاعات مختلف آنها را مشاهده نمود. بنابراین این شهر برای انجام محیط اصلی تحقیق انتخاب گردید. در این تحقیق نیاز به یک روش کیفی کلی بود که بتواند از نگاه شهروندان به دیدهای شهری و تأثیرات آنها بپردازد. بر این اساس، رویکرد اصلی طرح پژوهش، رویکردی کیفی است و از رویکرد داده بنیاد یا نظریه زمینه‌ای استفاده گردید. دلایل استفاده از رویکرد نظریه زمینه‌ای در این تحقیق عبارتند از: ۱- عدم وجود نظریه در خصوص تأثیرات دیدهای شهری، ۲- قدم نهادن در دنیای مشارکت‌کنندگان، ۳- مشاهده موضوع از نگاه شهروندان، ۴- دستیابی به اکتشافات جدید در این حوزه، ۵- بسط دانش تجربی در این زمینه و ۶- با توجه به چند بعدی بودن ماهیت دیدهای شهری و تأثیر عوامل بسیار زیاد مداخله‌گر در چگونگی دیدهای شهری و تأثیرات آنها، این متغیرها به سادگی با ابزارهای کمی قابل اندازه‌گیری نبودند. بنابراین نظریه زمینه‌ای در این تحقیق براساس رویکرد کوربین و استراوس شامل رویه‌های تحلیل داده کدگذاری باز، کدگذاری محوری^۲ و کدگذاری گزینشی^۳ انجام پذیرفت (Corbin & Strauss, 2007).

۳.۱. مشارکت‌کنندگان

در نمونه‌گیری از جامعه آماری و مشارکت‌کنندگان، از «نمونه‌گیری نظری» استفاده شد که در آن مشارکت‌کنندگان، نگارندگان را در رسیدن به کشف موارد جدید و مدل نظری کمک کردند. این کار تا جایی ادامه پیدا کرد که دسته‌بندی و کشف داده‌ها اشباع^۴ شده و مدل نظری کامل شد (Miles & Huberman, 1994) و (Creswell, 2007, pp. 56-57). «زمانی که در مصاحبه‌های در حال انجام، پژوهشگر حرف‌ها و نظرات مشابهی را به طور مکرر می‌شنود، می‌تواند حدس بزند که به اشباع داده‌ها دست یافته است» (Grady, 1998). تراست و همچنین هالووی و ویلر تعداد مشارکت‌کنندگان را بین ۴ تا ۴۰ نفر کافی دانسته‌اند (Trost, 1986) و (Holloway & Wheeler, 2006, p. 105). اما نظر عمده دیگر این است که به طور معمول در روش نظریه زمینه‌ای ۳۰ تا ۵۰ مصاحبه یا مشاهده کافی است (Sandelowski, 1995). در این تحقیق، اندازه نمونه بر این اساس تعیین گردید که چه زمانی داده‌ها به اشباع رسیدند و گردآوری و تحلیل داده‌ها زمانی به اتمام رسید که دیگر مفاهیم جدیدی از مصاحبه‌ها حاصل نگردید. بر این اساس، مشارکت‌کنندگان شامل ۶۰ نفر از شهروندان سنجی شدند که ۴۸ نفر از آنان شهروندان عادی شامل ۲۱ نفر زن و ۲۷ نفر مرد و در محدوده سنی ۱۶ تا ۵۸ سال بوده و ۱۲ نفر از آنان متخصص شامل ۱۰ نفر اعضای هیأت علمی و دو نفر اداری و متخصص و در محدوده سنی ۳۴ تا ۴۸ سال بودند. داده‌ها و مفاهیم در طی مصاحبه با این تعداد از مشارکت‌کنندگان به اشباع رسید و دیگر نیازی به اضافه کردن تعداد مشارکت‌کنندگان نبود.

۳.۲. گردآوری داده‌ها

در بخش کتابخانه‌ای و اسنادی، از نظریه‌پردازانی مانند گوردون

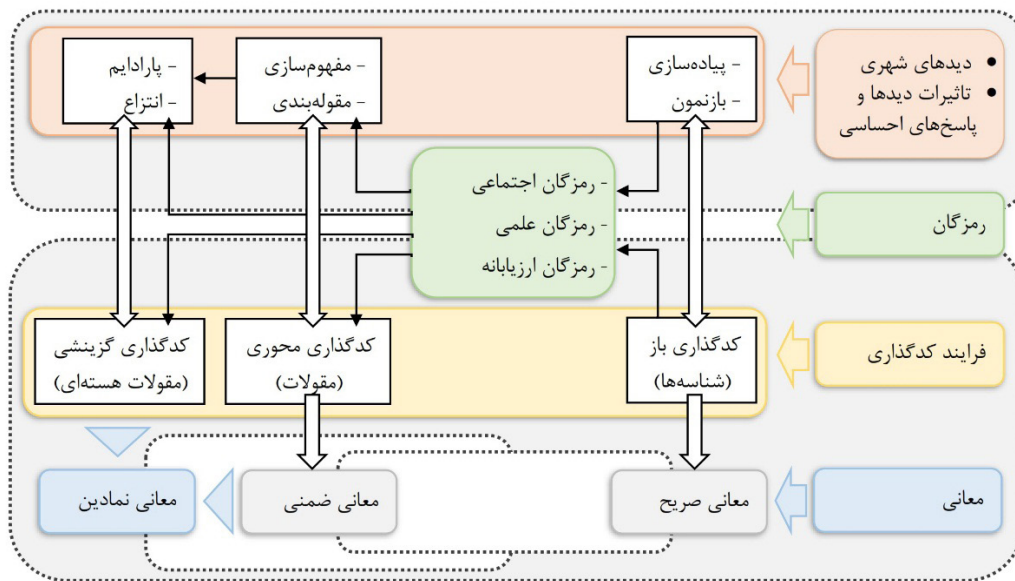
- 1 Open coding
- 2 Axial coding
- 3 Selective coding
- 4 Saturation

۵ نک به: Gall, M. D., Gall, J. P., & Borg, W. R. (2006). Educational Research: An Introduction. Pearson.

6 Categorize

۷ نک به: Danaeefard, H., & Emami, M. (2007). Estratejija-ye pazhoohesh keifi, Taamoli bar nazarie pardazi dadeh boniad [Qualitative research strategies: Reflections on grounded theory]. Andishe-ye Modiriati-e Rahbordi, 1(2), 69-97.

8 Member Checking

نمودار شماره ۲: فرایند کدگذاری و استخراج مفاهیم از مصاحبه‌ها

۴. بحث و یافته‌ها

در این تحقیق، یک کار پنهانگر و وسیع هم به صورت میدانی و هم به صورت اسنادی و کتابخانه‌ای صورت گرفت. پس از گردآوری داده‌ها، مطالب ضبط شده در مصاحبه با شهروندان و متخصصان پیاده‌سازی شد و واژه‌ها، مفاهیم و عباراتی که مشارکت‌کنندگان درخصوص دیدهای شهری و احساسات‌شان به‌کار برده بودند، استخراج گردیدند. این واژه‌ها همان کدگذاری باز هستند که به وسیله پژوهشگران مفهوم‌سازی و نظم‌دهی شدند (جدول شماره ۲ تا ۵). نکاتی که در مصاحبه‌ها به عنوان کدهای باز استخراج گردیدند، در این زمینه بسیار راهگشا بودند. مثلاً در مصاحبه‌ها، یکی از شهروندان در پاسخ به سؤالات این گونه اظهار داشت: «... من وقتی از "خیابان‌های اصلی" و "مهم" شهر مثل فردوسی و شاهپور [خیابان امام] رد می‌شم، آن قدر "تابلوهای مختلف" راهنمایی‌راندگی و "تبلیغاتی" مغازه‌ها و "درختا" رو می‌بینم که نمی‌دارن خوب "نمای ساختمان‌ها" رو "بینم". خیلی "آشفته" س. معمولاً "معماری" و "نمای این خیابونا" یادم نیست ولی "کلیت" خیابون و "شیب" و بعضی مغازه‌هاش توی ذهن آدم می‌مونه...». شهروند دیگری توضیح داد که: «... مسیری که هر روز با سرویس اداره میرم سر کار توی خیابون فیض‌آباد، برام "نفرت‌انگیز" ه. هیچ چیز "جالب توجه"ی نداره که "نگاه" کنیم...». در مصاحبه‌ای دیگر اظهار شد که: «... "قشنگ‌ترین خیابون" سنندج به نظر من "خیابون استانداریه". چون "تمام طول" خیابون پراز "درختای سر به هم کشیده" است و تقریباً همیشه پراز "گنجشک" هستن...».

از واژه‌ها و جملاتی که به وسیله مشارکت‌کنندگان ابراز گردیدند، نکاتی در خصوص منظر و دیدهای شهری استخراج گردیدند که بسیاری از آنها زیاد مورد توجه متخصصان این حوزه قرار نمی‌گیرند، در حالی که از نظر شهروندان برجسته و مهم هستند که خصوصاً در جدول شماره ۳ (شرایط علی) و همچنین جداول دیگر به آنها اشاره شده است. در نهایت، درخصوص تأثیرات دیدها و پاسخ‌های احساسی شناسه‌ها یا

مفاهیم در ۱۱۴ کد، مقولات محوری در ۲۱ کد و مقولات گزینشی در چهار کد اصلی تعیین گردیدند (جدول شماره ۲).

۴.۱. یافته‌های تأثیرات دیدها و پاسخ‌های احساسی

یافته‌های این بخش از تحقیق، با استفاده از مصاحبه با شهروندان و متخصصان تکمیل یافته و به اشباع رسید. از آنجا که این تأثیرات در متون مختلف به‌وسیله پاسخ‌های احساسی افراد بیان گردیده است، بنابراین در عمده منابع از شیوه افتراق معنایی و دوگانه‌های (یا دوقطبی‌های) احساسی استفاده شده است. از طریق مصاحبه با مشارکت‌کنندگان و پرسشنامه، کدهای باز مورد نیاز برای این بخش تا رسیدن به حد اشباع، در ۱۱۴ شناسه/مفهوم به‌دست آمدند. از طریق یافتن ارتباط میان شناسه/مفهوم‌ها و یکپارچه‌سازی مجدد آنها و حذف موارد غیرمهم، به ۲۱ مقوله دوقطبی برای کدهای محوری دست یافته شد. در نهایت به صورت نظام‌مند و معنی‌دار، مقولات گزینشی که تمام ویژگی‌های مفاهیم و مقولات قبلی را به‌طور ضمنی در خود داراست، در چهار مقوله گزینشی یا هسته‌ای هیجانات، آرامش، مطلوبیت و ارتباط ارائه گردیدند (جدول شماره ۲).

۴.۲. شرایط علی^۲

در این پژوهش عوامل اصلی به‌وجودآورنده دیدهای شهری و تأثیرات آنها، که شرایط علی نامیده می‌شوند، مورد بررسی و تدقیق قرار گرفتند^۳. با تحلیل محتوای متون و اسناد و پاسخ‌های مصاحبه‌شوندگان متخصص و شهروندان، شناسه‌ها و مفاهیم در ۴۶ کد، مقولات محوری در ۲۱ کد گردآوری و در نهایت دو مقوله گزینشی یا هسته‌ای توده و فضا تعیین گردیدند (جدول شماره ۳).

1 Dichotomies

2 Causal condition

۳ برای اطلاعات بیشتر درخصوص شرایط علی، نگاه کنید به:

(Corbin & Strauss, 2007, p. 87)

جدول شماره ۲: دسته‌بندی تأثیرات دیده‌ها و پاسخ‌های احساسی

پدیده	کدگذاری گزینشی (مقولات هسته‌ای)	کدگذاری محوری (مقولات)		کدگذاری باز (شناسه‌ها / مفاهیم)	کد
		منفی (نامطلوب)	مثبت (مطلوب)		
تأثیر دید و پاسخ احساسی	هیجان‌ات	یکنواخت	مهیج	برانگیزاننده/ بی‌میل‌کننده؛ مشوق/ دل‌سردکننده؛ شادی بخش/ افسرده‌کننده؛ عشق‌انگیز/ نفرت‌انگیز؛ جالب/ غیرجالب؛ مهیج/ یکنواخت؛ زنده/ راکد؛ جان‌دار/ بی‌روح؛ شگفت‌آور/ عادی؛ پویا/ ایستا؛ آرام‌کننده/ عصبی‌کننده؛ تنش‌بر/ تنش‌زا؛ انرژی‌بخش/ انرژی‌گیر؛ امیدبخش/ ناامیدکننده؛ لطافت‌دهنده/ خشونت‌آمیز؛ دل‌انگیز/ دل‌مرده؛ ایمن/ ترسناک	آ ۳۴-۱
		دلسردکننده	مشوق		
		غیرجالب	جالب		
		عادی	شگفت‌آور		
		عصبی‌کننده	آرام‌کننده		
	آرامش	ملال‌آور	نشاط‌آور	آسایش بخش/ مزاحم؛ نشاط‌آور/ ملال‌آور؛ راحتی بخش/ ناراحت‌کننده؛ مرتب/ آشفته؛ تمرکزدهنده/ گیج‌کننده؛ آرامش بخش/ مضطرب‌کننده؛ اطمینان بخش/ تهدیدآمیز؛ فاقد استرس/ استرس‌زا	آ ۵۰-۳۵
		تهدیدآمیز	اطمینان بخش		
		گیج‌کننده	تمرکزدهنده		
		مضطرب‌کننده	آرامش بخش		
	مطلوبیت	زشت	زیبا	زیبایی/ زشتی؛ دعوت‌کننده/ دافعه‌دار؛ جادار/ سرکوب‌گر؛ دلپذیر/ ناخوشایند؛ باشکوه/ ساده؛ جذاب/ غیرجذاب؛ بیکران/ محدود؛ م‌طلوب/ نامطلوب؛ دوست‌داشتنی/ غیر دوست‌داشتنی؛ منحصربه‌فرد/ معمولی؛ متنوع/ تکراری؛ متناسب/ نامتناسب؛ خلاق/ تکراری؛ پاکیزه/ کثیف؛ پیچیده/ بسیط؛ خوش‌ترکیب/ بدترکیب	آ ۸۲-۵۱
		دافعه‌دار	دعوت‌کننده		
		غیرجذاب	جذاب		
		تکراری	متنوع		
	ارتباط	فراموش‌شدنی	به‌یادماندنی	به‌یادماندنی/ فراموش‌شدنی؛ صمیمی/ غیرصمیمی؛ رسمی/ غیررسمی؛ دل‌باز/ دلگیر؛ خواستنی/ غیرخواستنی؛ حس‌تعلق/ عدم‌تعلق؛ حس‌تعامل/ عدم‌تعامل؛ افزایش‌دقت/ کاهش‌دقت؛ خاطره‌انگیز/ بدون‌خاطره؛ تسلط‌داشتن/ عدم‌تسلط؛ دنج/ شلوغ؛ مرتبط‌با اطراف/ منقطع‌بااطراف؛ شفاف/ غیرشفاف؛ خوانا/ ناخوانا؛ واضح/ مبهم؛ متصل/ منفصل	آ ۱۱۴-۸۳
		غیرصمیمی	صمیمی		
ناخوانا		خوانا			
عدم‌تعامل		حس‌تعامل			
دلگیر		دل‌باز			

جدول شماره ۳: کدگذاری‌ها، مفاهیم و مقولات مرتبط با شرایط علی

شرایط علی	کدگذاری گزینشی (مقولات هسته‌ای)	کدگذاری محوری (مقولات)	کدگذاری باز (شناسه‌ها / مفاهیم)	کد	
عناصر علی	توده	مصنوع	ثابت	ساختمان‌ها، المان‌ها، معابر، پل‌ها، سازه‌ها	الف ۱-۵
			نیمه ثابت	میلان، تابلوها، علائم، اسامی، تبلیغات، تاسیسات شهری	الف ۶-۱۱
			متحرک	برخی از عناصر در بخش متحرک که در برخی اوقات ثابت هستند، مانند خودروها و...	الف ۱۲
		طبیعی	ثابت	خودروها و انواع وسایل نقلیه شهری	الف ۱۳-۱۴
			نیمه متحرک	مونوریل‌ها، هواپیماها، هلیکوپترها و سایر اجسام پرنده، ذرات معلق در هوا	الف ۱۵-۱۹
			متحرک	توپوگرافی و عوارض طبیعی، جنگل، باغ، درخت، گیاهان، فضاها، سبز، آب راکد (حوض و آب‌نمای ساکن)	ب ۱-۸
	فضا	بی‌شکل (غیرمحصور)	ثابت	برخی از عناصر موجود در بخش متحرک که در برخی اوقات موقتاً ثابت هستند، مانند انسان‌ها، حیوانات و...	ب ۹
			نیمه متحرک	انسان‌ها، حیوانات (عمدتاً گربه، سگ و موش)، پرندگان (عمدتاً کبوتر، کلاغ و گنجشک)، حشرات، آب متحرک (دریا، دریاچه، رودخانه، جوی آب، فواره و آب‌نمای پویا)، ابرها، خورشید، ماه، ستارگان	ب ۱۰-۱۸
		شکل‌دار (محصور)	تعریف نشده	بی‌کرانگی فضا، فضا با درجه محصوریت بسیار پایین، وسعت فضایی، فضای پهناور، فضای بدون قلمرو، فضای واہی	پ ۱-۶
			هندسی	فضای محصور با هندسه غیر اقلیدسی	ت ۱-۲
		غیرهندسی	فضای با فرم ارگانیک	ت ۳	

۴.۳. شرایط زمینه‌ای^۱

شهروند، شناسه‌ها و مفاهیم در ۲۰ کد، مقولات محوری در هفت کد گردآوری و مقولات گزینشی یا هسته‌ای در پنج دسته سرعت دید، مدت زمان دید، نحوه رؤیت‌پذیری و زاویه دید، پهنه‌بندی دید و مقیاس دید دسته‌بندی و تعیین گردیدند (جدول شماره ۵).

با در اختیار داشتن مقولات اصلی و هسته‌ای تأثیرات دیدها و همچنین مقولات شرایط علی، زمینه‌ای و مداخله‌گر، کار تدوین مدل یافته‌های تحقیق آسان گردید. زیرا روابط میان این بخش‌ها مشخص و شفاف است. به عبارتی، مقولات شرایط علی، زمینه‌ای و مداخله‌گر در چگونگی دیدهای شهری و ماهیت آنها مؤثر بوده و دیدهای شهری به نوبه خود بر پاسخ‌های احساسی شهروندان تأثیرگذارند. روابط میان این بخش‌ها در مدل یافته‌های تحقیق (نمودار شماره ۳) آمده است.

در این پژوهش، شرایط زمینه‌ای که شرایط عام و کلی مؤثر در شکل‌گیری پدیده مورد مطالعه هستند^۲، با تحلیل محتوای متون و اسناد و پاسخ‌های مصاحبه‌شوندگان متخصص و شهروند، شناسه‌ها و مفاهیم در ۵۴ کد، مقولات محوری در ۱۱ کد گردآوری و در نهایت دو مقوله گزینشی یا هسته‌ای محیطی و فردی تعیین گردیدند (جدول شماره ۴).

۴.۴. شرایط مداخله‌گر یا میانجی

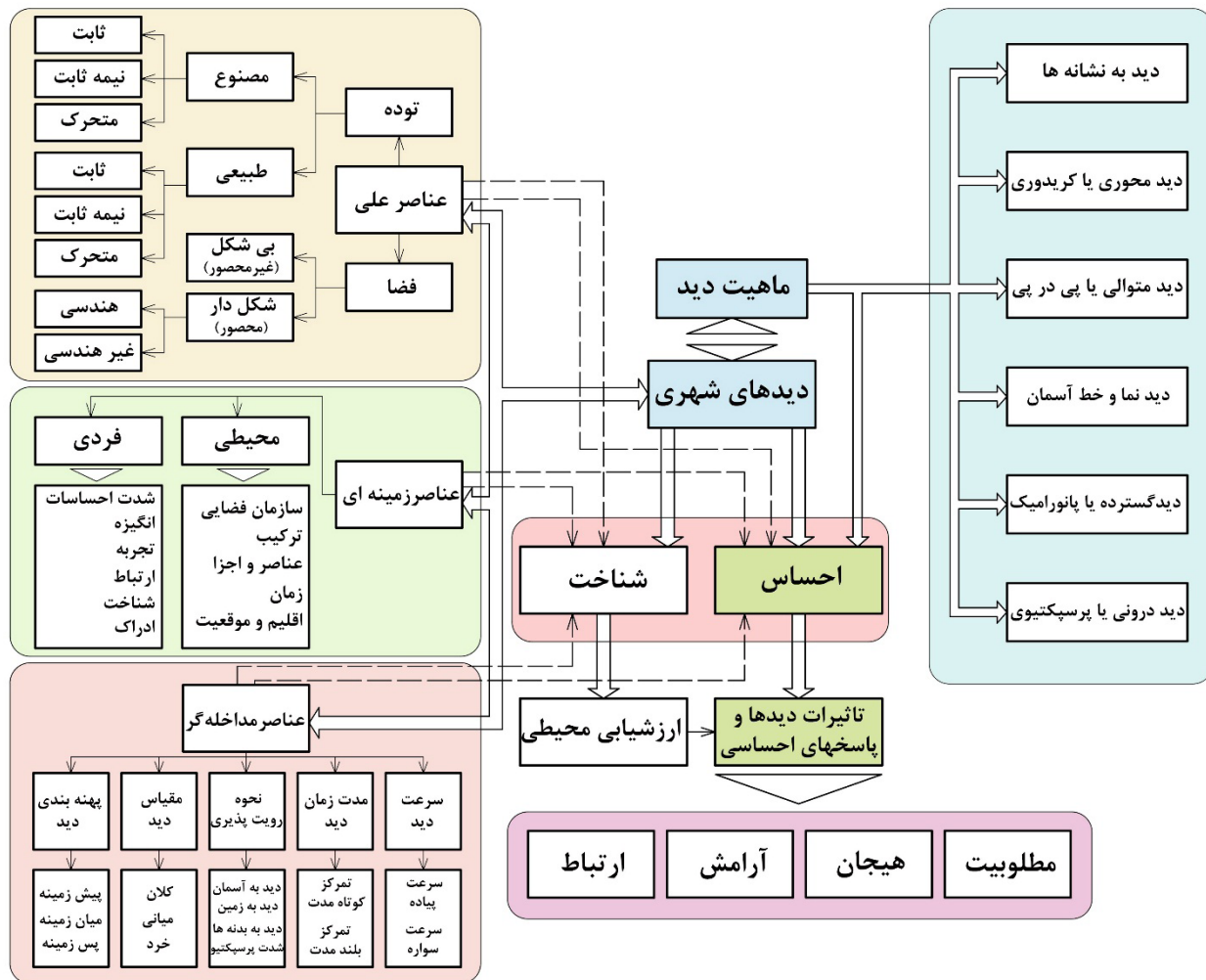
در این پژوهش شرایط مداخله‌گر، شرایط خاصی تأثیرگذار در تأثیرات دیدها و تدوین مدل پدیده مورد مطالعه‌اند^۳. بنابراین براساس تحلیل محتوای متون و اسناد و پاسخ‌های مصاحبه‌شوندگان متخصص و

جدول شماره ۴: کدگذاری‌ها، مفاهیم و مقولات مرتبط با شرایط زمینه‌ای

شرایط زمینه‌ای	کدگذاری گزینشی (مقولات هسته‌ای)	کدگذاری محوری (مقولات)	کدگذاری باز (شناسه‌ها / مفاهیم)	کد
عناصر زمینه‌ای	محیطی	سازمان فضایی	محسوریت، انسداد، توالی، تمرکز، تکرار، تراکم، ضرب‌اهنگ (ریتم)، سلسله مراتب، یک مرتبگی، وضوح، خوانایی، مزیت و اشراف، تأکید، پیوستگی، نفوذپذیری، رؤیت‌پذیری	ث-۱۶
		ترکیب‌بندی	تعادل، تقارن، تناسب، تشابه، تجانس، تضاد، تباین، پیچیدگی، تنوع، وحدت، نظم، هارمونی	ج-۱۲
		عناصر و اجزا	فرم، بافت، مصالح (بومی، غیربومی)، رنگ (سرد، گرم، خنثی)، جزئیات اجرایی، تمیزی و نظافت	چ-۱۶
		زمان	فصل، ماه، شب، روز، ساعت، مقدار و زاویه نور طبیعی، نور مصنوعی در شب	ح-۱۸
	فردی	اقلیم و موقعیت	کیفیت هوا (میزان آلودگی هوا) و دید در روز، کیفیت و شدت تابش خورشید، رنگ آسمان، رنگ هوای سرد، رنگ هوای گرم	خ-۵
		شدت احساسات	میزان حساسیت افراد به محیط، حس و حال افراد	د-۲
		انگیزه	انگیزه‌های شخصی افراد	ذ-۱
		ارتباط	میزان رابطه افراد با محیط بصری	ر-۱
		تجربه	میزان تجارب قبلی افراد از محیط بصری	ز-۱
		شناخت	میزان شناخت افراد از محیط بصری	ژ-۱
ادراک	میزان ادراک افراد از محیط بصری	س-۱		

جدول شماره ۵: کدگذاری‌ها، مفاهیم و مقولات مرتبط با شرایط مداخله‌گر یا میانجی

شرایط مداخله‌گر	کدگذاری گزینشی (مقولات هسته‌ای)	کدگذاری محوری (مقولات)	کدگذاری باز (شناسه‌ها / مفاهیم)	کد
عناصر مداخله‌گر	سرعت دید	سرعت پیاده	سرعت عادی حرکت پیاده	ش-۱
		سرعت سواره	سرعت زیر ۳۰ کیلومتر بر ساعت، مانند خیابان‌های فرعی	ش-۲
			سرعت بین ۳۰ تا ۶۰ کیلومتر بر ساعت، مانند خیابان‌های اصلی	ش-۳
			سرعت بالای ۶۰ کیلومتر بر ساعت، مانند بزرگراه‌ها	ش-۴
	مدت زمان دید	تمرکز کوتاه مدت	تمرکز در حد فقط ادراک صحنه دید	ص-۱
		تمرکز بلندمدت	تمرکز به قصد ادراک بیشتر صحنه دید و اجزای آن	ص-۲
	نحوه رؤیت‌پذیری و زاویه دید	تناسبات و نحوه دید به محیط بصری	دید زیاد به آسمان - دید کم به آسمان	ض-۱-۲
			دید زیاد به سطح زمین - دید کم به سطح زمین	ض-۳-۴
			دید زیاد به بدنه‌ها - دید کم به بدنه‌ها	ض-۵-۶
			پرسپکتیو شدید (خط افق پایین، خط آسمان بالا، نقطه فرار نزدیک)	ض-۷
	پهنه‌بندی دید	عناصر و اجزای پهنه‌بندی دید	پرسپکتیو ملایم (خط افق وسط، خط آسمان نزدیک، نقطه فرار دور)	ض-۸
			پیش‌زمینه	ط-۱
			میان‌زمینه	ط-۲
	مقیاس دید	فاصله ناظر از موضوع و مقیاس رؤیت محیط	پس‌زمینه	ط-۳
			خرد (شعاع تا ۱۰۰ متر)	ظ-۱
میانی (شعاع بین ۱۰۰ تا ۱۰۰۰ متر)			ظ-۲	
		کلان (شعاع بیش از ۱۰۰۰ متر)	ظ-۳	

نمودار شماره ۳: مدل استخراج شده از یافته‌های تحقیق

و دیگر معابر بودند، اما برخی دیگر درختان را مانعی برای دید به بدنه خیابان‌ها، ساختمان‌ها و مغازه‌ها می‌دانستند. بنابراین از این دوگویه، این نتیجه استخراج گردید که از درختان در معابر استفاده شود اما گونه‌هایی از درختان که بلند بوده و مانع بصری جهت رؤیت بدنه‌های شهری حداقل در طبقه همکف یا اول نگردند. در برخی مصاحبه‌ها، شهروندان خواستار عدم انسداد تپه‌های طبیعی و منظر کوه آبدار از داخل شهر به وسیله ساختمان‌های بلند می‌شدند. همچنین ازدیاد فضاهای سبز و پارک نیز از دیگر موارد مورد اشاره ایشان بود (کد «غ» در جدول شماره ۶).

- **هارمونی بصری:** موضوع بعدی که در نظر شهروندان بر دیدها و تأثیرات آنها تأثیرگذار است، مربوط به ترکیب اجزای دیدها و هارمونی بصری است. زیرمقوله‌های آن نیز شامل خط آسمان، رنگ، فرم و مصالح است. دیدهایی که از قرار گرفتن ساختمان‌های مختلف با ارتفاع‌های متنوع شکل گرفته‌اند، از نظر شهروندان نامناسب بوده و تأثیرات بصری نامطلوبی خواهند داشت. همچنین رنگ‌ها، فرم‌ها و مصالح متنوع و ناهمگون نیز همین تأثیر را خواهند داشت (کد «ف» در جدول شماره ۶).

- **تناسبات فضایی:** شهروندان به کم بودن عرض پیاده‌روها نسبت به سواره‌روها و در کل کم بودن عرض خیابان‌ها در شهر سنندج و ازدحام

۴.۵. نظریه نهایی تحقیق

با پیاده نمودن مصاحبه‌های شهروندان و تحلیل محتوای آنها و با کدگذاری مفاهیم برآمده از آنها، نظریه نهایی تحقیق استخراج گردید. تحلیل‌های صورت گرفته از مصاحبه‌ها نشان داد که این انواع دیدهای شهری نیستند که موجب ایجاد تأثیرات و پاسخ‌های احساسی متفاوت در شهروندان می‌گردند و نوع دید شهری به خودی خود در ایجاد پاسخ‌های احساسی مطلوب یا نامطلوب و احساسات مثبت یا منفی در شهروندان تأثیر مشخصی نخواهد داشت، بلکه پنج مقوله اصلی شامل «میزان حضور عناصر طبیعی»، «هارمونی بصری»، «تناسبات فضایی»، «جست‌وجوی هویت» و «وضوح و عدم اغتشاش بصری» و زیرمقوله‌ها یا مقولات فرعی‌شان هستند که در ایجاد پاسخ‌های احساسی مطلوب یا نامطلوب و احساسات مثبت یا منفی در شهروندان تأثیر می‌گذارند. بنابراین این نظریه استخراج شده که پنج مقوله اصلی بیان شده در بالا هستند، تأثیرات و پاسخ‌های احساسی مطلوب یا نامطلوب و خوشایند یا ناخوشایند در شهروندان ایجاد خواهند کرد:

- **میزان حضور عناصر طبیعی:** حضور طبیعت در فضاهای شهری و دید به عناصر طبیعی مانند فضای سبز، درخت، گیاه، تپه‌ها و کوه در سنندج از نظر اکثر شهروندان تأثیر بصری مطلوبی را بر جای می‌گذارد. بسیاری از شهروندان خواهان حضور درخت در خیابان‌ها

را مطرح می‌کردند و تأثیرات آنها را نامناسب می‌دانستند (کد «ک» در جدول شماره ۶).

- **وضوح و عدم اغتشاش بصری:** وجود شفافیت و عدم وجود موانع مزاحم بصری در دیدهای شهری به‌ویژه دید به خیابان‌ها، مسئله مهمی بود که شهروندان در صحبت‌هایشان به آن اشاره داشتند. وجود تأسیسات شهری مانند سیم‌ها و کابل‌ها در بدنه خیابان‌ها و به موازات نماها و همچنین آشفته‌گی در چیدمان تابلوها و علائم، تأثیر بسیار زیادی در اغتشاش بصری و تأثیر نامطلوب بر روی شهروندان دارد (کد «گ» در جدول شماره ۶).

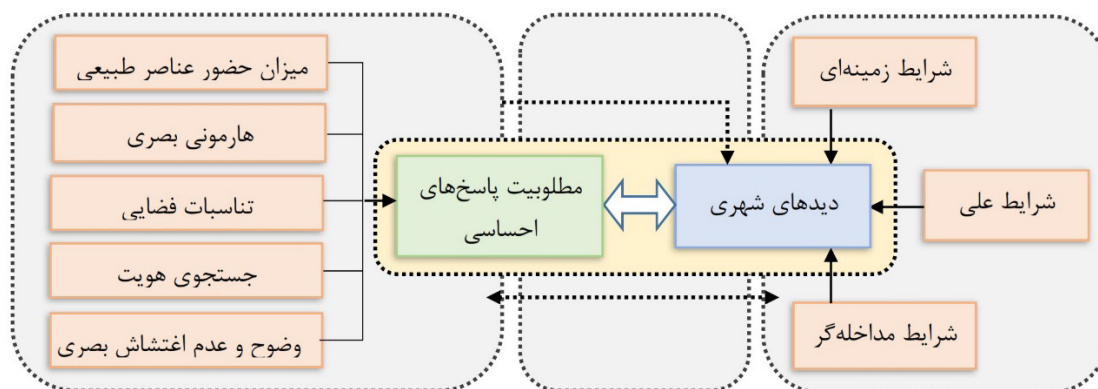
برای جمع‌بندی نظریه‌نمایی تحقیق، با توجه به شرایط علی، زمینه‌ای و مداخله‌گر مؤثر در دیدهای شهری و پنج مقوله اصلی مؤثر در مطلوبیت پاسخ‌های احساسی، مدل تلخیص شده نظریه تحقیق در نمودار شماره ۴ آورده شده است.

جمعیت پیاده اشاره داشتند. در شهر سنندج با توجه به ویژگی‌های خاص مورفولوژیک شهر، احاطه شدن شهر به وسیله کوه‌های اطراف (کاسه‌ای بودن شهر سنندج) و کمبود زمین‌های مناسب، فضاهای باز شهری در کل از وسعت کافی برخوردار نبوده و احساس جاداری^۱ در فضاهای شهری سنندج پایین است (کد «ق» در جدول شماره ۶).

- **جست‌وجوی هویت:** بسیاری از مشارکت‌کنندگان در جست‌وجوی هویت اصیل برای معماری و بافت‌های جدید شهری بوده و تأکید زیادی بر ارزشمند بودن معماری و بافت محلات قدیمی می‌نمودند. همچنین با توجه به وجود مؤلفه‌های فرهنگی قوی در فرهنگ مردم کرد از قبیل موسیقی، ادبیات، شعر کردی و... در خصوص مجسمه‌ها و المان‌های شهری نیز حساسیت نشان داده و توقع هماهنگ بودن این المان‌ها با نمادهای فرهنگی خود را داشتند. برخی نیز از زیاد شدن طرح‌نمایی با هویت نامرتبط با منطقه مانند نمای رومی و...

جدول شماره ۶: دلایل پنج‌گانه مطلوب یا نامطلوب بودن تأثیرات دیدهای شهری

کد	کدگذاری محوری (مقوله محوری)	کدگذاری گزینشی (مقوله هسته‌ای)
۱ غ	ازدیاد پارک‌ها و فضاهای سبز	میزان حضور عناصر طبیعی
۲ غ	عدم انسداد بصری کوه آبدرو و تپه‌های طبیعی شهر	
۳ غ	افزایش حضور درختان	
۱ ف	خط آسمان	هارمونی بصری
۲ ف	رنگ	
۳ ف	مصالح	
۴ ف	فرم	
۱ ق	نسبت پیاده‌رو به سواره‌رو	تناسبات فضایی
۲ ق	وسعت فضایی	
۱ ک	هویت محلات قدیمی، بناها و نماها	جست‌وجوی هویت
۲ ک	هویت مجسمه‌ها و المان‌ها	
۳ ک	هویت توپوگرافیک شهر	
۱ گ	شفافیت و عدم اغتشاش بصری به وسیله تأسیسات شهری (سیم‌ها و کابل‌ها، تیرها و دکل‌ها، اناقک‌ها و تابلوهای تأسیساتی)	وضوح و عدم اغتشاش بصری
۲ گ	خوانایی بصری و عدم اغتشاش به وسیله تبلیغات شهری (تابلوها، علائم و اسامی)	
۳ گ	خوانایی و عدم اغتشاش به وسیله مبلمان شهری (ایستگاه‌های اتوبوس ناهماهنگ، مبلمان‌های ناهماهنگ و مزاحم بصری)	

نمودار شماره ۴: مدل تلخیص شده نظریه تحقیق

۵. نتیجه‌گیری

نتایج تحقیق نشان داد که برای شناخت و تجزیه و تحلیل یک دید شهری، عوامل بسیار زیادی هر کدام به تنهایی و در ارتباط با همدیگر دخیل هستند (نمودار شماره ۳). این مسئله نشان داد که یک دید شهری از پیچیدگی بسیار بالایی برخوردار است و مقایسه یک دید شهری با دید دیگر به سهولت صورت نخواهد گرفت، بلکه باید عوامل بسیار زیادی را که در نمودار بیان شده آمده‌اند، بررسی و تحلیل نمود. همچنین نظریه تحقیق نشان داد که به طور کلی، این نوع دیدهای شهری نیست که تأثیرات و پاسخ‌های احساسی مثبت یا منفی را در شهروندان القا می‌نماید، بلکه کیفیت دیدهای شهری است که پاسخ‌های احساسی مطلوب یا نامطلوب بر جای می‌گذارد. به عبارتی دیگر، انواع شش‌گانه دیدهای شهری که در بخش دیدهای شهری معرفی گردیدند - به خودی خود پاسخ‌های احساسی مطلوب یا نامطلوب ندارند، بلکه دلایل پنج‌گانه میزان حضور عناصر طبیعی، هارمونی بصری، تناسب فضایی، جست‌وجوی هویت و وضوح و عدم اغتشاش بصری، مطلوب یا نامطلوب بودن پاسخ‌های احساسی را در بر خواهند داشت. مقوله هسته‌ای نهایی را می‌توان در این عبارت خلاصه نمود: «شهر شبکه‌ای همگون یا ناهمگون از تنوع دیدهای شهری به منظور ارتقا یا تنزل احساسات شهروندان». در مقایسه دستاوردهای این پژوهش با تحقیقات جک ال. نسر باید گفت که نسر برای عوامل مؤثر در دیدها و شکل ظاهری شهر، پنج مورد را شامل طبیعی بودن، نحوه نگهداری، دلباز بودن، پیچیدگی و اهمیت تاریخی دانسته است. مواردی که نسر استخراج نموده با توجه به فرهنگ غربی و زمینه مربوط به خود بوده است، اما در این تحقیق پنج مورد بیان شده در جدول شماره ۶ بوده که از تحلیل محتوای مصاحبه‌ها استخراج گردیده است. در نهایت پیشنهادهای این تحقیق در موارد زیر ارائه می‌گردند:

- با توجه به نتایج این مطالعه، پیشنهاد می‌گردد در خصوص مدیریت بصری شهر، عوامل مؤثر در تأثیرات دیدها که در این تحقیق استخراج شده و شامل میزان حضور عناصر طبیعی، هارمونی بصری، تناسب فضایی، جست‌وجوی هویت و وضوح و عدم اغتشاش بصری بودند و هر کدام از این مقولات دارای زیرمقولاتی نیز بوده، رعایت گردد. مثلاً مشکلات مربوط به کمبود فضاهای سبز در سطح شهر برطرف گردد، همچنین برای مطلوب شدن احساسات شهروندان، در خیابان‌ها و بقیه فضاهای شهری که درخت وجود ندارد، درخت کاشته شود، البته گونه‌هایی از درختان که بلند بوده و مانع بصری جهت رؤیت بدنه‌های شهری حداقل در طبقه همکف یا اول نگردند. همچنین باید مسئله هارمونی بصری (عامل دوم از عوامل پنج‌گانه) در کاشت درختان لحاظ شود، یعنی نظم در نوع و فاصله آنها رعایت گردد. با توجه به پیچیده بودن شکل درختان، بهتر است از یک نوع درخت که ارتفاع بلندی هم داشته باشد، استفاده گردد. در مرحله بعد به هارمونی بصری و مشکلات نماهای ساختمان‌ها به‌ویژه در خیابان‌های اصلی شهر و سایر مشکلات در خصوص ناهماهنگی ارتفاع بناها، رنگ‌ها، مصالح و... به خصوص در ساخت‌وسازهای جدید توجه شود و بقیه موارد.

- بهتر است تأثیرات انواع دیدها در یک شهر، از تناسب برخوردار باشند تا تأثیراتی که بر شهروندان می‌گذارند در درازمدت مطلوب و متعادل باشند. مثلاً دیدهای محوری ممکن است احساس پویایی یا کسالت

را به شهروندان القا نمایند، اما دیدهای گسترده یا پانورامیک ممکن است نشاط‌آور باشند و... این تأثیرات بهتر است طبق اصل تنوع و پیچیدگی در زیباشناسی برای استفاده‌های مختلف شهروندان در پاسخ به حالات احساسی و روحی متفاوت آنها (که در زمان‌های مختلف روی می‌دهد) ترکیب شده، درهم تنیده و به‌طور متعادلی در کنار هم حضور داشته باشند.

- پیشنهاد می‌شود تحقیقات بعدی در خصوص هر کدام از انواع دیدهای شهری به صورت تخصصی و با جزئیات مربوط به آنها مورد بررسی و تحلیل قرار گیرد، چرا که انجام این کار از توان تحقیق حاضر خارج بود.

- این تحقیق می‌تواند فعلاً به‌عنوان مبنایی برای تحلیل دیدهای شهری از لحاظ بصری و پاسخ‌های احساسی آنها در جوامع دانشگاهی و سیستم مدیریت شهری مورد استفاده واقع گردد.

References:

- Ahmadi, M., Karimimoshaver, M. (2018). Analyzing the visibility of high-rise buildings in the urban landscapes using GIS (Case study of Sanandaj city). *Motaleat-e shahri*, 7(26), 31-42. [In Persian]
- Arnheim, R. (1997). *Pooye-shenasi sovar memari nirooha-ye edrak basari dar memari [The Dynamics of Architectural Form]* (M. Ghayyoomi Bidhendi, Trans.; 4th ed.). SAMT. [In Persian]
- Asgarzadeh, M., Koga, T., Hirate, K., & Farvid, M. (2014). Investigating oppressiveness and spaciousness in relation to building, trees, sky and ground surface: A study in Tokyo. *Landscape and Urban Planning*, 131, 36-41.
- Bahrainy, S. H. (2012). *Farayande tarahi shahri [Urban Design Process]* (8th ed.). University of Tehran. [In Persian]
- Canas, I., Ayuga, E., & Ayuga, F. (2009). A contribution to the assessment of scenic quality of landscapes based on preferences expressed by the public. *Land Use Policy*, 26, 1173-1181.
- Chiang, Y.-C., Nasar, J. L., & Ko, C.-C. (2014). Influence of visibility and situational threats on forest trail evaluations. *Landscape and Urban Planning*(125), 166-173.
- Corbin, J., & Strauss, A. (2007). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. SAGE Publications.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. Sage.
- Cullen, G. (1961). *The concise townscape* (M. Tabibian, Trans.; Forth ed.). University of Tehran. [In

- Persian]
- Danaeefard, H., & Emami, M. (2007). Estratejiha-ye pazhoohesh keifi, Taamoli bar nazarie pardazi dadeh boniad [Qualitative research strategies: Reflections on grounded theory]. *Andishe-ye Modiriati-e Rahbordi*, 1(2), 69-97. [In Persian]
  - Davarpanah, A. (2012). Daramadi bar modiriati va karbord-e namadha va neshaneha dar fazaye shahri [An introduction to the management and use of symbols and signs in urban space] (First ed.). Daryaft. [In Persian]
  - Dehkhoda, A. (2017). Dehkhoda Persian dictionary. Retrieved 2017, 12, from <https://www.vajehyab.com> [In Persian]
  - Gall, M. D., Gall, J. P., & Borg, W. R. (2006). *Educational Research: An Introduction*. Pearson.
  - Ghaffari, A. (1992). Mabani tarahi fazaha-ye motavali dar memari-e shahr [Basics of designing consecutive spaces in city architecture]. *Soffeh*, 2(6-8), 2-17. [In Persian]
  - Golkar, K. (2013). Sima va manzar shahri-ye Tehran: tahlili az barnameh rahbordi tarahi shahri va modiriati-e manzar shahri tehran [Urban Landscape of Tehran: An Analysis of the Strategic Plan of Urban Design and Management of Tehran Urban Landscape]. *Nameh memari va shahrsazi*(10), 5-23. [In Persian]
  - Grady, M. P. (1998). *Qualitative and action research: A practitioner handbook*. Phi Delta Kappa Intl Inc.
  - Guney, C., Akdag Girginkaya, S., Cagdas, G., & Yavuz, S. (2012). Tailoring a geomodel for analyzing an urban skyline. *Landscape and Urban Planning*(105), 160-173.
  - Holford, W., & Associates. (1995). *The City and Royal Burgh of Edinburgh High Buildings Policy, A Report Prepared for the Corporation of the City and Royal Burgh of Edinburgh*.
  - Karimimoshaver, M. (2011). Matloobiat-e manzar shahri nezarat sazmani bar zirsakhtha-ye manzar shahri landan [Urban Landscape Profitability; Organizational Supervision on Urban Landscape Infrastructures, Case Study: London]. *Manzar*, 3(16), 78-83. [In Persian]
  - Karimimoshaver, M. (2013). Approaches and methods in urban aesthetics. *Bagh-e Nazar* 10(24), 47-56. [In Persian]
  - Karimimoshaver, M. (2014). Shiveha, fonoon va abzar-e tahlil-e basari dar shahr [Methods, Techniques and Tools in Urban Visual Analysis]. *Bagh-e Nazar*(29), 3-10. [In Persian]
  - Karimimoshaver, M. (2019). Assessing the oppressive impact of the form of tall buildings on citizens: Height, width, and height-to-width ratio. *Environmental Impact Assessment Review*.
  - Karimimoshaver, M., Asari, H. (2014). The effect of tall facades complexity on the aesthetic quality of urban landscape (the case study: Tehran-Iran). *Applied mathematics in Engineering, Management and Technology* 2(5), 146-156.
  - Karimimoshaver, M., Ahmadi, M. A., Aram, F., & Mosavi, A. (2020). Urban views and their impacts on citizens: A grounded theory study of Sanandaj city. *Heliyon*, 6(10), e05157. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2020.e05157>
  - Karimimoshaver, M.; Eris, B.; Aram, F.; Mosavi, A. *Art in Urban Spaces*. (Preprints 2021). 2021030727 (doi: 10.20944/preprints202103.0727.v1).
  - Karimimoshaver, M., Hajivaliei, H., Shokri, M., Khalesro, S., Aram, F., Shamsirband, S. (2020). A model for locating tall buildings through a visual analysis approach. *Applied Sciences*, 10(17), 6072.
  - Karimimoshaver, M., Mansouri, A., Adibi, A.A. (2010). Relationship between the Uurban Landscape and Position of Tall Building in The City. *Bagh-e Nazar* 7(13), 89-99. [In Persian]
  - Karimimoshaver, M., Sajadzadeh, H., Troosheh, H. (2020). The relationship between height of tall buildings and mental health of citizens (Case study: Saeediyeh complex of Hamadan). *Motaleat-e shahri*, 9(33), 51-62. [In Persian]
  - Karimimoshaver, M., Sajadzadeh, H., Vahdat, S. (2016). Measurement of readings priority landscape of urban spaces from the standpoint of citizens (Case study: urban squares of the city of Hamadan). *Bagh-e Nazar* 12(37), 14-Mar. [In Persian]
  - Karimimoshaver, M., & Winkemann, P. (2018). A framework for assessing tall buildings' impact on the city skyline: Aesthetic, visibility, and meaning dimensions. *Environmental Impact Assessment Review*(73), 164-176.
  - Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. SAGE.
  - Moeen, M. (2017). *Persian Dictionary of Moeen*. Retrieved 2017, 12, from <https://www.vajehyab.com> [In Persian]
  - Mohazzab Tollab, M., Karimimoshaver, M.,

- Sajadzadeh, H. (2018). Attitudes in Urban Landscape Aesthetics. *Quarterly Journals of Urban and Regional Development Planning* 3(6), 81-111. [In Persian]
- Nasar, J. L., & Terzano, K. (2009). The desirability of views of city skylines after dark. *Journal of Environmental Psychology*, xxx(2009), 1-11.
  - Nassar, J. L. (2013). *Tasvir-e zehni arzyabaneh az shahr [The evaluative image of the city]* (M. Asadi Mahalchali, Trans.; First ed.). Armanshahr. [In Persian]
  - Oxford. (2017). *Oxford Living Dictionaries*. Retrieved January 17, 2017 from <https://en.oxforddictionaries.com/definition/view>
  - Pourjafar, M. R., & Montazerolhojjah, M. (2010). *Neshaneha-ye shahri: taarif, goonehshenasi, makanyabi, barnamehrizi va tarahi [Landmarks: Definitions, Typology, Site Selection & Design]* (First ed.). Tahan/Hele. [In Persian]
  - Pourjafar, M. R., & Sadeghi, A. (2008). *Osool-e hakem bar tarahi hadafmand mehvarha-ye deed shakhes shahri [Principles governing the purposeful design of urban main view axes]*. *Hoviyat-e Shahr*, 2(3), 95-107. [In Persian]
  - Pourjafar, M. R., Taghvaei, A., & Sadeghi, A. (2009). *Khanesh-e taseer samandehi mehvarha-ye basari bar ertegha-ye keyfiat mohit-e fazaha-ye shahri [The effect of improving visual art on improving the urban public environments, case study: Tehran- Azadi Street]*. *Modiriat-e shahri*(24), 65-80. [In Persian]
  - Samavatekbatan, A., Gholami, S., Karimimoshaver, M. (2016). Assessing the visual impact of physical features of tall buildings: Height, top, color. *Environmental Impact Assessment Review*(57), 53-62.
  - Sandelowski, M. (1995). Focus on Qualitative Method: Sample size in qualitative research. *Research in Nursing & Health*, 18(2), 179-183.
  - Tennessen, C. M., & Cimprich, B. (1995). Views to nature: effects on attention. *Journal of Environmental Psychology*(15), 77-85.
  - Trost, J. (1986). Research Note: Statistically Nonrepresentative Stratified Sampling: A Sampling Technique for Qualitative Studies. *Qualitative Sociology*(9(1)), 54-57.
  - Van den Berg, A. E., Koole, S. L., & Van der Wulp, N. Y. (2003). Environmental preference and restoration: (How) are they related? *Journal of Environmental Psychology*(23), 135-146.
  - Worskett, R. (1963). *The Character of Towns: An Approach to Conservation*. Architectural Press.
  - Zekavat, K. (2006). *Charchoob-e estratezhik modiriat basari shahr [Strategic framework of visual city management]*. *Abadi*, 16(53), 26-37. [In Persian]

نحوه ارجاع به مقاله:

احمدی، محمدآزاد؛ کریمی مشاور، مهرداد؛ علی تاجر، سعید، (۱۳۹۹)، تبیین مدل ارتباطی دیدهای شهری و مطلوبیت پاسخهای احساسی شهروندان در سنج با رویکرد نظریه زمینه‌ای، مطالعات شهری، ۱۰ (۳۷)، ۸۵-۹۸. doi: 10.34785/J011.2021.416/Jms.2021.141

http://www.urbstudies.uok.ac.ir/article_61437.html

Copyrights:

Copyright for this article is retained by the author(s), with publication rights granted to Motaleate Shahri. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

